

ומשל דהמשיל רבי יהושע, שכינה את גזירה זו "סאה מחוקה", למה הדבר דומה? — לעריבה שהיא מלאה רבש. אדם נותן לתוכה רימונים ואגוזים, והיא מקיאה החוצה את הדבש שבתוכה.

אף כאן, על ידי שהרבו לאסור, גרמו לעבור על האיסורים הראשונים. שמא לא יסמוך על הנכרי לתת לו את הכיס. וכיון שאסרוהו להוליך פחות פחות מד' אמות במקום שיש נכרי, אתי לאיתויי ד' אמות בפעם אחת. שהרי אין אדם מעמיד עצמו על ממונו.

אמר מר: אין עמו נכרי, מניחו על החמור.

ותמהינן: וחלא מחמור הוא. שהרי הוא מוליך בשבת את החמור ברשות הרבים כשהוא טעון במשא הכיס. ואיסור דאורייתא הוא. דהא רחמנא אמר "לא תעשה כל מלאכה אתה ובהמתך". ואיזו היא סתם מלאכה העשויה על ידי אדם ובהמה יחד? — זהו חימור. שהוא מוליכה ברשות הרבים, כשהיא טעונה במשא⁽⁶⁾. ומהכא ילפינן לכל מלאכות שבת, שאסור לו לעשותן על ידי הבהמה.

לעליית חנניה בן חזקיה, וגזרו על י"ח דבר [נאף גזירה זו, שלא יוליך את כיסו פחות פחות מד' אמות אלא יתנו לנכרי, מכלל גזירות י"ח דבר היא⁽⁴⁾], גרשו סאה. כלומר, הרבו סייג לתורה במדה גדושה, ויפה מדרו. כדי להרבות גדר בישראל.

רבי יהושע אומר: בו ביום מחקו סאה. ששלש מדות הן. גדושה [שהיא המרובה שבכולן], טפופה [ממוצעת], ומחוקה [שהיא פחותה מכולן]. ומתוך שהגדישו את הסאה והרבו לגזור יותר מדאי, אין הציבור יכולין לעמוד בגזירתם. ומתוך כך הם באים לעבור על דברי תורה. ועל ידי כך נמצאת מדתם מחוקה. וטוב היה להם למדוד במדה טפופה [ממוצעת]. לפי שאז לא תבוא לידי מחיקה מרוב גדושה.⁽⁵⁾

תניא: משל דהמשיל רבי אליעזר, בכך שכינה לגזירה זו "סאה גדושה", למה הדבר דומה? — לקופה שהיא מלאה קישואין ודילועין. אדם נותן לתוכה חרדל, והיא מחזקת אף אותו. שגרגרי החרדל קטנים, והן נופלים בין הקישואין ונשארים בתוך הקופה. אף כאן יפה תקנו, והוסיפו לאסור דבר המתקיים.

היתר הבא מכלל איסור היא.

5. רש"י. ותוספות כתבו דאף רבי יהושע לשבח קאמר. שקודם שגזרו על נתינת הכיס לנכרי, היו מותרין להוליך פחות פחות מד' אמות. ומתוך כך היו נכשלים ומעבירים ד' אמות בפעם אחת. ודומה היה לעריבה שהיתה מקיאה מה שיש בה. ואחר שהסירו ממנה אגוזים, שוב לא הקיאה יותר. כך כשאסרו להוליך פחות מד' אמות, שוב נשמרו דיני השבת כהלכתם.

ממונו, פעמים שהוא נחפז ללכת, ושמא יוליכנו ד' אמות. ולאסור לגמרי לא רצו, מפני שאין אדם מעמיד עצמו על ממונו. לפיכך התירו לו ליתן לנכרי. אבל במציאה, שאדם מעמיד עצמו עליה, לא התירו לו נכרי. אבל התירו לו הולכת פחות מד' אמות, לפי שאינו בהול עליה. ולא אתי להוליכה ד' אמות.

4. רש"י. ובעל המאור כתב בפרק קמא, דהגזירה היתה להתיר לו נתינה לנכרי. וגזירת